

J A A R R E K E N I N G 2020

TNO innovation
for life

TNO.NL

› JAARREKENING 2020

3 Geconsolideerde jaarrekening

- 3 Geconsolideerde balans per 31 december 2020
- 4 Geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2020
- 5 Geconsolideerd kasstroomoverzicht en overzicht totaalresultaat 2020
- 6 Toelichting behorende bij de geconsolideerde jaarrekening 2020
- 14 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2020
- 23 Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening 2020

28 Jaarrekening van de Organisatie TNO

- 28 Balans van de Organisatie TNO per 31 december 2020
- 29 Winst-en-verliesrekening 2020 van de Organisatie TNO
- 30 Kasstroomoverzicht 2020 van de Organisatie TNO
- 31 Grondslagen
- 32 Toelichting op de balans per 31 december 2020
- 37 Toelichting op de winst-en-verliesrekening 2020

39 WNT-verantwoording 2020 Organisatie TNO

43 Gegevens deelnemingen

45 › OVERIGE GEGEVENS

45 Resultaatbestemming

46 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

48 COLOFON

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2020

(in € x duizend)

na resultaatbestemming

			31-12-2020	31-12-2019
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	1	3.411		3.920
Materiële vaste activa	2	204.730		192.480
Financiële vaste activa	3	25.889		23.367
			234.030	219.767
Vlottende activa				
Voorraden		319		495
Vorderingen	4	44.040		49.117
Liquide middelen	5	334.828		229.548
			379.187	279.160
Totaal			613.217	498.927
Groepsvermogen				
Algemene reserve	6	272.978		220.807
Wettelijke reserve	7	17.993		15.399
Bestemmingsreserves	8	37.886		27.096
			328.857	263.302
Belang derden			-1	-
Vorzieningen	9		13.697	13.375
Langlopende schulden	10		18.794	21.267
Kortlopende schulden	11		251.870	200.983
Totaal			613.217	498.927

GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIES- REKENING 2020

(in € x duizend)

			2020	2019
Omzet	12	540.967	534.731	
Overige bedrijfsopbrengsten	13	12.500	19.200	
Bedrijfsopbrengsten			553.467	553.931
Directe projectkosten	14	-61.117	-79.889	
Personele lasten	15	-356.457	-340.170	
Afschrijving immateriële vaste activa		-509	-483	
Afschrijving materiële vaste activa	16	-22.762	-22.009	
Bijzondere waardevermindering materiële vaste activa	16	-4.746	-1.694	
Overige bedrijfslasten	17	-95.130	-93.445	
Bedrijfslasten			-540.721	-537.690
Bedrijfsresultaat			12.746	16.241
Financiële baten en lasten	18		-2.170	-549
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen			10.576	15.692
Vennootschapsbelasting	19		2.948	-3.948
Resultaat deelnemingen	20		52.029	3.636
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen			65.553	15.380
Belang derden			2	-
Nettoresultaat			65.555	15.380
Resultaatbestemming				
Nettoresultaat			65.555	15.380
Dotatie aan:				
- bestemmingsreserve bedrijfsrisico's civiel		-4.097	-751	
- wettelijke reserve		-2.594	-2.850	
- bestemmingsreserve nieuwbouw defensie		-13.186	-5.110	
			-19.877	-8.711
Onttrekking aan:				
- bestemmingsreserve bedrijfsrisico's civiel		4.097	751	
- wettelijke reserve		-	-	
- bestemmingsreserve nieuwbouw defensie		2.396	4.676	
			6.493	5.427
Resultaat na mutaties bestemmingsreserves			52.171	12.096
Mutatie algemene reserve			-52.171	-12.096
			-	-

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT EN OVERZICHT TOTAALRESULTAAT 2020

(in € x duizend)

		2020	2019
Bedrijfsresultaat	12.746	16.241	
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	509	483	
Afschrijvingen op materiële vaste activa	27.508	23.703	
Boekresultaat afstoting vaste activa	2.687	-3.008	
Mutatie voorzieningen	322	477	
Mutatie werkkapitaal, exclusief liquide middelen	57.464	3.701	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	101.236	41.597	
Ontvangen interest	293	381	
Ontvangen dividend	49.500	3.150	
Betaalde interest	-2.288	-918	
Vennootschapsbelasting	2.943	-2.516	
Kasstroom uit hoofde van operationele activiteiten		151.684	41.694
Investeringen in immateriële vaste activa	-	-	
Investeringen in materiële vaste activa	-47.687	-41.802	
Investeringen in financiële vaste activa	-957	-3.041	
Investeringen in acquisities	-	-	
Desinvesteringen immateriële vaste activa	-	12	
Desinvesteringen materiële vaste activa	1.306	7.703	
Mutatie belang derden	-1	-	
Verkoop deelnemingen	-	-	
Ontvangen aflossingen	508	557	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-46.831	-36.571
Opgenomen leningen	1.318	971	
Aflossingen op leningen	-877	-255	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		441	716
Kasstroom boekjaar		105.294	5.839
Liquide middelen per 1 januari		229.548	223.835
Kasstroom boekjaar		105.294	5.839
Koersverschillen		-14	-126
Liquide middelen per 31 december		334.828	229.548
OVERZICHT TOTAALRESULTAAT			
		2020	2019
Geconsolideerd nettoresultaat na belastingen		65.555	15.380
Totaalresultaat		65.555	15.380

TOELICHTING BEHORENDE BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2020

GRONDSLAGEN

1.1 ALGEMEEN

TNO verbindt mensen en kennis om innovaties te creëren die de concurrentiekracht van bedrijven en het welzijn van de samenleving duurzaam versterken.

Naam: Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek TNO.

Rechtsvorm: Publiekrechtelijke rechtspersoon met wettelijke taak.

KvK nummer: 27376655

De statutaire vestigingsplaats van TNO is Delft.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Toegepaste standaarden

TNO past de richtlijnen voor de opstelling van de jaarrekening van TNO toe zoals opgenomen in de Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO geven als hoofdlijn Titel 9, boek 2 van het Burgerlijk Wetboek aan. In een aanvullende aanwijzing, per brief d.d. 21 februari 2014 met kenmerk OWB/FO/2004/8195, is door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 271 'Personeelsbeloningen' niet van toepassing verklaard voor TNO. Specifiek gezien worden de bepalingen uit hoofde van pensioenen niet van toepassing

verklaard, TNO vormt wel een verplichting voor vakantiegeld en vakantiedagen alsmede een voorziening jubileumuitkeringen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft TNO zich gehouden aan de Beleidsregels toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkbare cijfers over 2019 zijn, waar nodig, aangepast ter verbetering van de vergelijkbaarheid met de cijfers over 2020.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

1.2 GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN DE RESULTAATBEPALING

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen historische kostprijzen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan

gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

1.3 GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de Organisatie TNO en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarin op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Hierbij worden mede in aanmerking genomen de financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten indien deze economische betekenis hebben. Belangen die uitsluitend worden aangehouden om te vervreemden worden niet geconsolideerd indien bij verwerving al het voornemen bestaat om het belang af te stoten, de verkoop binnen een jaar waarschijnlijk is en aan de andere indicatoren daartoe wordt voldaan. Deze belangen worden opgenomen onder de vlottende activa, onder effecten (slechts aangehouden om te vervreemden). Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend.

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.

Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de geconsolideerde onderneming overtreffen, dan wordt het verschil, alsmede eventuele verdere verliezen, volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder gebracht. Het aandeel van derden in het resultaat wordt afzonderlijk als laatste post in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening in aftrek op het groepsresultaat gebracht.

Een overzicht van de in de consolidatie opgenomen groepsmaatschappijen, alsmede de niet-geconsolideerde deelnemingen, is opgenomen in de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

1.4 GRONDSLAGEN VOOR DE OMREKENING VAN VREEMDE VALUTA

Transacties in vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden in de desbetreffende functionele

valuta van de groepsmaatschappijen omgerekend tegen de geldende wisselkoers per transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Bedrijfsuitoefening in het buitenland

De activa en verplichtingen van bedrijfsuitoefening in het buitenland, met inbegrip van goodwill en bij consolidatie ontstane reële waardecorrecties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende koers per verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers over de verslagperiode, wat een goede benadering is van verwerking tegen de koers per transactiedatum.

Valutaomrekeningsverschillen worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Als een buitenlandse activiteit geheel of gedeeltelijk wordt verkocht, wordt het desbetreffende bedrag uit de reserve omrekeningsverschillen overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.

1.5 FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Financiële instrumenten omvatten (overige) vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien instrumenten bij de vervolgwaaarding niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Verstrekte leningen, (overige) vorderingen, opgenomen leningen, crediteuren en overige te betalen posten

Deze financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Voor kortlopende vorderingen en verplichtingen waar geen expliciete rente wordt berekend en sprake is van korte looptijden, is het effect van het disconteren in het algemeen gering. Voor deze posten is de nominale waarde gehanteerd als invulling van de grondslag geamortiseerde kostprijs.

Bij verstrekte leningen en (overige) vorderingen wordt indien noodzakelijk de waardering aangepast voor bijzondere waardeverminderv verliezen.

Uitgestelde belastingvorderingen worden gewaardeerd op contante waarde.

Opgenomen langlopende leningen worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde. Bij de vervolgwaaarding vindt waardering tegen geamortiseerde kostprijs plaats.

Afgeleide financiële instrumenten

Afgeleide instrumenten worden gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde, tenzij hedge accounting onder het kostprijs hedge model wordt toegepast.

TNO maakt in beperkte mate gebruik van valutatermijntransacties om valutarisico's af te dekken, die voortvloeien uit in- en verkooptransacties. Indien valutacontracten worden afgesloten ter afdekking van monetaire activa en passiva, wordt kostprijs hedge accounting toegepast. Hedge accounting wordt toegepast om te bereiken dat de in de winst-en-verliesrekening verantwoorde resultaten als gevolg van de omrekening van de monetaire posten worden gecompenseerd met waardewijzigingen van valutacontracten tegen de contante koers op de rapporteringsdatum. Het verschil tussen de contante koers op afsluitdatum van het valutatermijncontract en de termijenkoers wordt via de winst-en-verliesrekening geamortiseerd over de looptijd van het valutatermijncontract.

Indien kostprijs hedge accounting wordt toegepast vindt eerste waardering plaats tegen reële waarde. Zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van de toekomstige transactie die naar verwachting zal plaatsvinden, vindt geen herwaardering van dit instrument plaats. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de winst-en-verliesrekening, wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Indien de afgedekte positie van een verwachte toekomstige transactie leidt tot de opname in de balans van een niet-financieel actief past de onderneming de kostprijs van dit actief aan met de afdekkingsresultaten die nog niet in de winst-en-verliesrekening zijn verwerkt.

Indien afgeleide instrumenten aflopen of worden verkocht, worden de afdekkingsrelaties beëindigd. De cumulatieve winst die of het cumulatieve verlies dat tot dat moment nog niet in de winst-en-verliesrekening was verwerkt, wordt als overlopende post in de balans opgenomen totdat de afgedekte transacties plaatsvinden. Indien de transacties naar verwachting niet meer plaatsvinden, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening. TNO documenteert de hedgerelaties in specifieke hedgedocumentatie en toetst periodiek de effectiviteit van de hedge-

relaties door vast te stellen dat geen sprake is van overhedges.

1.6 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Goodwill wordt bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs van de deelnemingen en het belang van de Organisatie TNO in de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij – verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Afschrijving van de goodwill vindt plaats over de verwachte economische levensduur van de verworven deelneming.

De overige immateriële vaste activa hebben betrekking op ontwikkelingskosten. Deze worden geactiveerd voor zover deze betrekking hebben op commercieel haalbaar geachte projecten. De ontwikkeling van een immaterieel vast actief wordt commercieel haalbaar geacht als het technisch uitvoerbaar is om het actief te voltooien, de onderneming de intentie heeft om het actief te voltooien en het vervolgens te gebruiken of te verkopen is (inclusief het beschikbaar zijn van adequate technische, financiële en andere middelen om dit te bewerkstelligen), de onderneming het vermogen heeft om het actief te gebruiken of te verkopen, het waarschijnlijk toekomstige economische voordelen zal genereren en de uitgaven gedurende de ontwikkeling betrouwbaar zijn vast te stellen. Ontwikkelingskosten worden gewaardeerd tegen

vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Zij omvatten voornamelijk de salariskosten van het betrokken personeel en van derden gekochte kennis, c.q. aan derden betaalde kosten van onderzoek en ontwikkeling, licentierechten en softwareprogramma's. De geactiveerde kosten worden na beëindiging van de ontwikkelingsfase afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, welke in principe de vijf jaar niet te boven gaat. De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. Voor het nog niet afgeschreven deel van de geactiveerde ontwikkelingskosten wordt een wettelijke reserve gevormd.

1.7 MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa in eigen gebruik worden gewaardeerd tegen de kostprijs (verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs), verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing cumulatieve bijzondere waardeverminderingen en vermeerderd met eventuele overige kosten om het actief op zijn uiteindelijke plaats te krijgen. Er zijn geen rentekosten in de, tegen de vervaardigingsprijs gewaardeerde, materiële vaste activa opgenomen. Indien sprake is van uitgaven, die worden gemaakt na eerste verwerking, en voldoen aan de activeringscriteria, zijn deze als onderdeel van de kostprijs van het materieel vast actief verwerkt.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens

de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterrainen en op materiële vaste activa in aanbouw en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Indien de verwachting omtrent de afschrijvingsmethode, gebruiksduur en/of restwaarde in de loop van de tijd wijzigingen ondergaat, worden zij als een schattingswijziging verantwoord.

Indien voor een materieel vast actief sprake is van kosten die samenhangen met verplichtingen inzake ontmanteling en verwijdering van het actief en het herstel van het terrein waar het actief zich bevindt en deze verplichting wordt veroorzaakt door het neerzetten van het actief, worden deze kosten van herstel opgenomen als onderdeel van de boekwaarde van het actief, en gelijktijdig wordt een voorziening opgenomen voor hetzelfde bedrag. Buiten gebruik gestelde materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de boekwaarde dan wel de lagere opbrengstwaarde. Een materieel vast actief wordt niet langer in de balans opgenomen na vervreemding of wanneer geen toekomstige prestatie-eenheden van het gebruik of de vervreemding worden verwacht. De bate of last die voortvloeit uit de desinvestering wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

1.8 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Niet geconsolideerde deelnemingen waarin de groep invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden tegen de vermogensmutatie-

methode gewaardeerd. Voor de bepaling of sprake is van invloed van betekenis worden de financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten, indien deze economische betekenis hebben, mede in aanmerking genomen. Overeenkomstig de vermogensmutatiemethode worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van de groep in de nettovermogenswaarde. De nettovermogenswaarde wordt vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen; haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen van de deelneming vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening en verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen van de deelnemingen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de groep in het resultaat van de deelnemingen opgenomen. Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen. Het aandeel van de groep in de rechtstreekse vermogensvermeerderingen en -verminderingen van de deelnemingen wordt ook in de wettelijke reserve opgenomen.

Na toepassing van de vermogensmutatiemethode bepaalt de groep of het noodzakelijk is om voor de deelneming een verlies wegens bijzondere waardevermindering op te nemen. De groep bepaalt op elke balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn dat de deelneming een bijzondere waardevermindering heeft

ondergaan. Als dat het geval is, berekent de groep het bedrag aan bijzondere waardevermindering als zijnde het verschil tussen de realiseerbare waarde en de boekwaarde van de deelneming. Dit bedrag verantwoordt zij in de winst-en-verliesrekening.

Indien de waarde van de deelneming volgens de vermogensmutatiemethode nihil is geworden, wordt deze methode niet langer toegepast en blijft de deelneming bij ongewijzigde omstandigheden op nihil gewaardeerd. Hierbij worden andere langlopende belangen in de deelneming die feitelijk worden aangemerkt als een onderdeel van de netto-investering, ook meegenomen. Indien en voor zover geheel of gedeeltelijk voor de schulden van de deelneming wordt ingestaan respectievelijk een feitelijke verplichting bestaat de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening opgenomen.

Een vervolgens verkregen aandeel in de winst van de deelneming wordt pas weer verwerkt indien en voor zover het cumulatief niet-verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen. Het dividend wordt als resultaat aangemerkt en verwerkt onder de financiële baten en lasten.

Resultaten uit transacties met en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen die tegen nettovermogenswaarde gewaardeerd worden, worden proportioneel verantwoord. Resultaten uit transacties met en tussen deelnemingen die tegen kostprijs worden gewaardeerd, worden volledig verantwoord tenzij zij in wezen niet zijn gerealiseerd.

De leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen.

Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld. Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

1.9 BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

De groep beoordeelt op elke balansdatum of een niet-financieel actief of een groep van niet-financiële activa een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. De groep beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardevermindervingsverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. Wanneer er geen actieve markt is, wordt de opbrengstwaarde ontleend aan algemeen aanvaarde waarderingssmodellen. Deze modellen worden bevestigd door een multiple van de winst, koersen van beursgenoteerde vennootschappen en andere beschikbaar reële waarde indicatoren. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief of de kasstroomgenererende eenheid. Vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een disconteringsvoet voor belastingen wordt gehanteerd, waarbij de tijdswaarde

op basis van de marktverwachtingen en de specifieke risico's van het actief zijn meegenomen. De disconteringsvoet geeft geen risico's weer waarmee in de toekomstige kasstromen al rekening is gehouden.

De groep beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn of een voorheen genomen bijzondere waardevermindering van een vast actief niet meer bestaat of is afgenomen. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief of kasstroomgenererende eenheid vastgesteld. Een voorheen verwerkte bijzondere waardevermindering wordt alleen teruggedenkt als de aannames gebruikt voor het bepalen van de realiseerbare waarde zijn gewijzigd sinds de laatste bijzondere waardevermindering.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegesloten boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van goodwill wordt niet teruggedenkt.

1.10 VOORRADEN

De grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere opbrengstwaarde. Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

1.11 ONDERHANDEN PROJECTEN

De onderhanden projecten hebben betrekking op opdrachten. In de waardering van onderhanden projecten worden de kosten die direct betrekking hebben op de opdracht (zoals personeelskosten voor werknemers direct werkzaam aan de opdracht en kosten voor grond- en hulpstoffen), de kosten die toerekenbaar zijn aan de opdrachtactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan de opdracht en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend, begrepen. Uitgaven die verband houden met opdrachtkosten die na de balansdatum tot te verrichten prestaties leiden, worden als activa verwerkt indien het waarschijnlijk is dat ze in een volgende periode zullen leiden tot opbrengsten. Op de onderhanden projecten wordt zo nodig een voorziening voor te verwachten verliezen in mindering gebracht. De onderhanden projecten worden verminderd met de gefactureerde voorschotten.

1.12 VORDERINGEN

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het hoofd financiële instrumenten.

1.13 LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor vreemde valuta.

1.14 EIGEN VERMOGEN

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen.

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Resultaten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Wettelijke reserves

De wettelijke reserve heeft betrekking op immateriële activa en niet-uitkeerbare winsten van tegen netto vermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen bij de groepsmaatschappijen.

Bestemmingsreserves

Op grond van artikel 22 van de TNO-wet en de artikelen 4 en 5 van de Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO kunnen bestemmingsreserves worden gevormd voor toekomstige uitgaven of lasten of ter dekking van economische en technische risico's. Onttrekkingen komen bij de bestemming van het resultaat ten laste van de bestemmingsreserves en mogen alleen plaatsvinden voor zover deze overeenkomen met de doeleinden van de gevormde reserves.

De bestemmingsreserve voor bedrijfsrisico's 'civiel' is gevormd ter dekking van economische en technische risico's. Totdat de maximale omvang van de reserve is bereikt, wordt jaarlijks bij de bestemming van het resultaat een door de TNO Raad van Bestuur te bepalen percentage van de bijdragen en opdrachten van zowel het Rijk als van derden, aan de reserve toegevoegd. Met de rijksoverheid is destijds een maximum van € 9,1 miljoen overeengekomen.

De bestemmingsreserve nieuwbouw gerelateerd aan het defensieonderzoek is gevormd ter dekking van toekomstige investeringen in renovatie- en/of nieuwbouwprojecten. Toevoegingen en onttrekkingen aan deze reserve vinden jaarlijks bij de bestemming van het resultaat plaats op basis van specifieke afspraken met de RDO.

1.15 MINDERHEIDSBELANG DERDEN

Het minderheidsbelang derden wordt gewaardeerd op het aandeel van derden in de nettovermogenswaarde van geconsolideerde deelnemingen, bepaald overeenkomstig de waarderinggrondslagen van de Organisatie TNO.

1.16 VOORZIENINGEN

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Tenzij anders vermeld, worden voorzieningen gewaardeerd tegen contante waarde, waarbij de relevante disconteringsvoet wordt gehanteerd die de actuele marktrente weergeeft.

De voorziening voor sociale verplichtingen is gevormd ter dekking van ingegane en overeengekomen toekomstige uitkeringen aan ex-medewerkers en medewerkers van de Organisatie TNO, ingevolge regelingen Arbeidsvoorwaarden TNO. Het deel dat betrekking heeft op ingegane pensioenen is gebaseerd op actuariële berekeningen.

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De voorziening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

De voorziening voor claims is gevormd voor de mogelijke verplichtingen uit hoofde van lopende rechtsgedingen.

De voorziening voor reorganisaties is gevormd ter dekking van kosten die verband houden met lopende en op handen zijnde (deel)reorganisaties.

De voorziening voor afvloeiingen is gevormd ter dekking van de verwachte kosten terzake van de voorgenomen ontbinding van arbeidsovereenkomsten met medewerkers, anders dan in het kader van reorganisaties.

De overige voorzieningen zijn gevormd met name ter dekking van te verwachten kosten ter dekking van verlieslatende huurcontracten.

De belangrijkste schattingsposten hebben betrekking op de reorganisatievoorziening, de voorziening voor afvloeiingen, claims en de overige voorzieningen.

1.17 PERSONEELSBELONINGEN/PENSIOENEN

TNO kent meerdere pensioenregelingen. De belangrijkste regeling is ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds TNO en kwalificeert zich als toegezegdpensioenregeling.

In een aanwijzing is door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 271 ‘Personeelsbeloningen’ niet van toepassing verklaard voor de Organisatie TNO. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uit-

voeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers.

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

1.18 LANGLOPENDE SCHULDEN

Door de rijksoverheid of derden ter beschikking gestelde middelen ter compensatie van de Organisatie TNO voor de investering in een actief worden op de balans gepassiveerd en systematisch ten gunste gebracht van de winst-en-verliesrekening gedurende de gebruiksduur van het actief.

1.19 KORTLOPENDE SCHULDEN

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofdstuk financiële instrumenten.

1.20 OPBRENGSTVERANTWOORDING

Onder omzet wordt verstaan het totaal van:

- de opbrengsten opdrachten;
- de door de rijksoverheid verstrekte rijksbijdragen.

Onder opbrengsten opdrachten zijn verantwoord de gefactureerde bedragen voor verrichte werkzaamheden, onder aftrek van eventuele omzetbelasting, alsmede de mutatie op de onderhanden projecten.

Aangezien sprake is van een gelijkmatige stroom van projecten die regelmatig gespreid over het jaar gereedkomen en doorgaans binnen een jaar worden afgerond, vindt winstneming op onderhanden projecten plaats bij oplevering. De ontvangen rijksbijdrage wordt ingezet ten behoeve van de vraag gestuurde programmering op Topsectoren en maatschappelijke thema's. Deze middelen worden naar rato van de verrichte werkzaamheden als omzet verantwoord. Onder directe projectkosten worden verstaan de materiële kosten (inclusief uitbestede werkzaamheden) die direct aan een project worden toegerekend.

1.21 OVERHEIDSSUBSIDIES

Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten, zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de Organisatie TNO zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van door de Organisatie TNO gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de winst-en-verliesrekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Zie voor subsidies ter compensatie voor de investering in een actief 'Langlopende schulden'.

1.22 OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

Indien het resultaat van een transactie aangaande het verlenen van een dienst betrouwbaar kan worden geschat en ontvangst van de opbrengst waarschijnlijk

is, wordt de opbrengst met betrekking tot die dienst verwerkt naar rato van de verrichte prestaties. Licentieopbrengsten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt volgens het toerekeningsbeginsel, in overeenstemming met de inhoud van de overeenkomst, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk.

1.23 AANDEEL IN HET RESULTAAT VAN ONDERNEMINGEN WAARIN WORDT DEELGENOMEN

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen, omvat het aandeel van de Organisatie TNO in de resultaten van deze deelnemingen, bepaald op basis van de grondslagen van de groep.

Resultaten op transacties, zijn niet verwerkt in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd. De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten, worden vanaf het verweringsmoment, respectievelijk tot het moment van afstoting, verwerkt in het resultaat van de Organisatie TNO.

1.24 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actief post. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdende met effectieve rentevoet.

1.25 VENNOOTSCHAPSBELASTING/ UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN

De organisatie TNO is met ingang van het boekjaar 2016 voor het integrale resultaat belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Bij aanvang van de vennootschapsbelastingplicht per 1 januari 2016 is de fiscale openingsbalans opgemaakt op basis van de geldende fiscale waarderingsgrondslagen. De fiscale openingsbalans per 1 januari 2016 is in 2020 definitief vastgesteld.

TNO Tech Transfer Holding BV; TNO International Holding BV en TNO Affiliates Holding BV zijn samen met alle daaronder vallende Nederlandse dochterondernemingen eveneens onderworpen aan de vennootschapsbelasting.

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare vennootschapsbelasting en uitgestelde belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum

is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor belastbare tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten wordt een voorziening voor uitgestelde belastingverplichtingen getroffen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een uitgestelde belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Uitgestelde belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Uitgestelde belastingvorderingen worden gewaardeerd op contante waarde.

1.26 KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta zijn herleid naar euro's, met gebruikmaking van de gemiddelde omrekeningskoersen voor de desbetreffende periodes.

1.27 BEPALING REËLE WAARDE

Een aantal grondslagen en toelichtingen in de jaarrekening van TNO vereisen de bepaling van de reële waarde van zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen. Voor waarderings- en informatievervalsingsdoeleinden is de reële waarde op basis van de volgende methoden bepaald.

(Overige) vorderingen

De reële waarde van handels- en overige vorderingen wordt tegen de contante waarde van de toekomstige kasstromen geschat.

Derivaten

De reële waarde van valutatermijncontracten en renteswaps is gebaseerd op de genoteerde marktprijs, indien voorhanden. Indien geen genoteerde marktprijs beschikbaar is, wordt de reële waarde geschat door de verwachte kasstromen gediscoteerd tegen actuele rentes, waarin een opslag is opgenomen voor de relevante risico's, contant te maken.

Niet-afgeleide financiële verplichtingen

De reële waarde van niet-afgeleide financiële verplichtingen (leningen) wordt slechts bepaald ten behoeve van informatievervalsing en berekend op basis van de contante waarde van toekomstige aflossingen en rentebetalingen, gediscoteerd tegen de marktrente per verslagdatum.

Indien van toepassing wordt nadere informatie over de uitgangspunten voor de bepaling van de reële waarde vermeld bij het onderdeel van deze toelichting dat specifiek op het desbetreffende actief of de desbetreffende verplichting van toepassing is.

1.28 GEBRUIK VAN SCHATTINGEN

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De schattingen hebben met name betrekking op vaste activa, onderhanden projecten, uitgestelde belastingvorderingen en voorzieningen (waaronder voor reorganisatievoorzieningen, voorziening voor afvloeiingen, claims en verlieslatende contracten).

1.29 VERBONDEN PARTIJEN

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

In de normale bedrijfsactiviteiten levert TNO diensten aan en neemt diensten af van verschillende verbonden partijen waarin TNO een belang van 50% of minder bezit. Deze transacties worden op zakelijke grondslag uitgevoerd tegen voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die van transacties met derden.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2020

(in € x duizend)

1 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Verloop van de immateriële vaste activa in 2020:

	Goodwill	Software	Totaal
Stand per 31-12-2019			
Verkrijgingsprijs	4.705	97	4.802
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-823	-59	-882
Boekwaarde	3.882	38	3.920
Mutatie boekwaarde			
Investerings	-	-	-
Desinvesterings	-	-	-
Afschrijvingen	-471	-38	-509
	-471	-38	-509
Stand per 31-12-2020			
Verkrijgingsprijs	4.705	-	4.705
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-1.294	-	-1.294
Boekwaarde	3.411	-	3.411

Op 1 april 2018 heeft TNO de energieactiviteiten van de Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland (NRG) overgenomen voor een koopprijs van € 9,9 miljoen en € 2,5 miljoen voor het werkkapitaal. Op 1 oktober 2018 zijn de activiteiten van de unit Energy Engineering & Environment teruggedaan van TNO naar NRG. De hiermee gemoeide prijs bedroeg € 1,0 miljoen en € 0,9 miljoen voor het werkkapitaal.

De overname is gewaardeerd volgens de purchase accounting-methode. De reële waarde van de per saldo overgenomen activa en passiva bedroeg € 4,2 miljoen, exclusief werkkapitaal. Het bedrag aan goodwill is € 4,7 miljoen en zal over een periode van 10 jaar worden afgeschreven.

De boekwaarde van het overgenomen werkkapitaal stemt overeen met de reële waarde. Per 31 december 2020 was er geen aanleiding voor de toepassing van een bijzondere waardevermindering.

2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

Verloop van de materiële vaste activa in 2020:

	Terreinen en gebouwen	Vaste technische installaties	Technische bedrijfs- middelen	Inventaris	Activa in aanbouw en ontwik- keling	Niet aan bedrijfs- uitoefening dienstbaar	Totaal
Stand per 31-12-2019							
Verrijingsprijs	141.366	140.712	135.390	9.659	24.196	31.135	482.458
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-86.080	-81.458	-95.419	-4.386	-	-22.635	-289.978
Boekwaarde	55.286	59.254	39.971	5.273	24.196	8.500	192.480
Mutatie boekwaarde							
Investeringen	-	133	10.549	571	-	389	11.642
Impact (de)consolidaties	-	-	-	-	-	-	-
Desinvesteringen	-399	-761	-29	-	-	-	-1.189
Bijzondere waardeverminderingen	-1.198	-2.871	-677	-	-	-	-4.746
Afschrijvingen	-1.987	-8.903	-12.581	-903	-	-944	-25.318
Activa in aanbouw en ontwikkeling activering boekjaar	-	5.743	4.028	80	-9.851	-	-
Desinvestering activa in aanbouw	-	-	-	-	-2.804	-	-2.804
Activa in aanbouw investeringen nieuw 2020	-	-	-	-	34.665	-	34.665
	-3.584	-6.659	1.290	-252	22.010	-555	12.250
Stand per 31-12-2020							
Verrijingsprijs	139.471	143.685	138.675	10.168	46.206	31.524	509.729
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-87.769	-91.090	-97.414	-5.147	-	-23.579	-304.999
Boekwaarde	51.702	52.595	41.261	5.021	46.206	7.945	204.730

In de in de winst-en-verliesrekening gepresenteerde post 'afschrijving materiële vaste activa' is mede begrepen de vrijval uit de egalisatierekening investeringsmiddelen.

In de boekwaarde van de materiële vaste activa per 31 december 2020 zijn begrepen terreinen, gebouwen en vaste technische installaties voor € 19,3 miljoen (2019: € 23,4 miljoen), waarvan TNO uitsluitend het economisch eigendom heeft. Dit betreft investeringen in huurpanden.

Gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren

	2020	2019
Terreinen	nihil	nihil
Gebouwen	40	40
Vaste technische installaties	15	15
Renovaties	4-15	4-15
Computerapparatuur	3-5	3-5
Technische bedrijfsmiddelen	5	5
Inventaris	10	10

3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Niet-geconsolideerde deelnemingen		Overige leningen	Latente belastingvordering	Totaal
	Aandeel in vermogen	Leningen			
Stand per 31-12-2019	17.007	100	1.115	5.145	23.367
Mutaties:					
Investeringen en verstrekte leningen	602	355	-	-	957
Desinvesteringen en aflossingen	-	-	-508	-	-508
Waardemutaties	-11	-	-	-	-11
Resultaat deelnemingen	52.029	-	-	-	52.029
Mutatie Leningen	78	-78	-	-	-
Dividend	-49.500	-	-	-	-49.500
Mutatie latente belastingvordering	-	-	-	-445	-445
Stand per 31-12-2020	20.205	377	607	4.700	25.889

De lijst van deelnemingen, waarin door TNO middellijk en onmiddellijk wordt geparticipeerd, is opgenomen in de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

LATENTE BELASTINGVORDERING

	2020	2019
Stand per 1 januari	5.145	5.114
Fiscaal afwijkende waardering materiële vaste activa mutatie	-445	31
Stand per 31 december	4.700	5.145

De latente belastingvordering wordt gewaardeerd op contante waarde. Bij de contante waardeberekening wordt een rentepercentage gehanteerd van 1,5%. De nominale waarde van de latente belastingvordering bedraagt € 9,6 miljoen (2019: € 11,2 miljoen). De contante waarde van de latente nominale belastingvordering bedraagt € 7,9 miljoen (2019: € 8,6 miljoen). Van de latente belastingvordering heeft € 4,4 miljoen een ouderdom van langer dan 1 jaar (2019: € 4,6 miljoen). Door het ontbreken van een winstdoelstelling en onvoldoende zekerheid dat alle belastinglatenties gerealiseerd kunnen worden, in combinatie met de deels zeer lange doorlooptijden is de waardering van de actieve belastinglatentie per 31 december 2020 geëvalueerd en is bepaald op € 4,7 miljoen (2019: € 5,1 miljoen). De latentie is gevormd vanwege fiscaal afwijkende waardering van activa en passiva.

› **GECONSOLIDEERDE JAARREKENING**
TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS
PER 31 DECEMBER 2020

4 VORDERINGEN

	31-12-2020	31-12-2019
Vorderingen inzake opdrachten	33.874	40.441
Vorderingen op deelnemingen	-	300
Overige vorderingen	2.092	1.481
Overlopende activa	8.074	6.895
Totaal	44.040	49.117

Van de vorderingen heeft € 0,7 miljoen (2019: € 1,5 miljoen) een looptijd langer dan een jaar. De volledige overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar.

5 LIQUIDE MIDDELEN

De liquiditeitspositie ultimo 2020 overstijgt de bestemmingsreserve nieuwbouw defensie (zie punt 8).

6 ALGEMENE RESERVE

	2020	2019
Stand per 1 januari	220.807	208.711
Resultaatbestemming	52.171	12.096
Stand per 31 december	272.978	220.807

7 WETTELIJKE RESERVE

	2020	2019
Stand per 1 januari	15.399	12.549
Mutatie	2.594	2.850
Stand per 31 december	17.993	15.399

De mutatie wettelijke reserve heeft betrekking op de niet uitkeerbare winsten van de tegen netto vermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen.

8 BESTEMMINGSRESERVES

	Stand per 31-12-2019	Onttrokken in 2020	Toegevoegd in 2020	Stand per 31-12-2020
Bedrijfsrisico's civiel	9.075	4.097	4.097	9.075
Nieuwbouw defensie	18.021	2.396	13.186	28.811
Totaal	27.096	6.493	17.283	37.886

9 VOORZIENINGEN

	Stand per 31-12-2019	Onttrokken in 2020	Toegevoegd in 2020	Vrijval in 2020	Stand per 31-12-2020
Sociale verplichtingen	442	65	15	-	392
Jubileumvoorziening	2.990	247	236	-	2.979
Claims	800	-	115	-	915
Reorganisaties	1.466	1.504	423	45	340
Afvloeiingen	883	903	159	-	139
Overige	6.794	862	3.043	43	8.932
Totaal	13.375	3.581	3.991	88	13.697

In de overige voorzieningen is een bedrag van € 8,9 miljoen begrepen voor verlieslatende huurcontracten (2019: € 6,8 miljoen). Van de voorzieningen heeft circa € 9,6 miljoen een langlopend karakter (2019: € 5,8 miljoen). Voor toelichting op de voorzieningen wordt verwezen naar de grondslagen, zoals opgenomen in de Toelichting behorende bij de geconsolideerde jaarrekening 2020.

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING
TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS
PER 31 DECEMBER 2020

10 LANGLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2020	31-12-2019
Egalisatierekening investeringsmiddelen	12.735	14.650
Overige leningen	6.263	6.803
Contante-waardecorrectie renteloze leningen	-204	-186
Totaal	18.794	21.267

EGALISATIEREKENING INVESTERINGSMIDDELEN

	2020	2019
Stand per 1 januari	14.650	17.170
Vrijval in verband met desinvesteringen	-	-
Toegekende middelen	641	-
	15.291	17.170
Vrijval ten gunste van het resultaat	-2.556	-2.520
Stand per 31 december	12.735	14.650

Van de egalisatierekening investeringsmiddelen heeft € 2,5 miljoen een looptijd korter dan een jaar (2019: € 2,5 miljoen) en € 5,1 miljoen een looptijd langer dan 5 jaar (2019: € 5,2 miljoen)

Van de overige leningen heeft € 3,3 miljoen een looptijd langer dan 1 jaar en korter dan 5 jaar (2019: € 3,3 miljoen). Het resterende deel van de overige leningen van € 2,8 miljoen heeft een looptijd langer dan 5 jaar (2019: € 3,3 miljoen). Er zijn geen zekerheden gesteld. De overige leningen zijn rentevrij.

11 KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2020	31-12-2019
Crediteuren	7.662	11.557
Belastingen en premies sociale verzekeringen	22.359	22.152
Pensioenen	149	143
Verplichtingen vakantiegeld	9.137	8.513
Verplichtingen niet-opgenomen verlofdagen	16.269	15.472
Overige schulden	48.818	32.770
Overlopende passiva	36.727	29.077
Overlopende rijksbijdrage	46.430	38.719
Onderhanden projecten	64.319	42.580
Totaal	251.870	200.983

De overige schulden hebben grotendeels betrekking op kosten die in 2020 zijn verantwoord en waarvan de afwikkeling in 2021 plaats zal vinden. Deze kortlopende schulden zijn niet rentedragend.

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING
TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS
PER 31 DECEMBER 2020

De overlopende passiva betreffen in belangrijke mate ontvangen voorschotten in het kader van specifieke onderzoeksprojecten. In de overlopende passiva 2020 is begrepen € 9,6 miljoen investeringsmiddelen die in 2021 tot een uitgave zullen leiden, alsmede € 26,6 miljoen aan projectvoorschotten die in 2021 aan derden moeten worden doorgestort. Van de overlopende passiva heeft € 0,5 miljoen een looptijd langer dan een jaar (2019: € 3,8 miljoen).

TNO kan de betaalde btw voor wat betreft de niet-economische activiteiten niet terugvorderen en hanteert hierbij de pre pro rata-methode. Aan de toepassing hiervan zijn schattingselementen verbonden.

Onderhanden projecten	31-12-2020	31-12-2019
Cumulatieve kosten verminderd met voorzieningen voor verliezen en risico's	211.822	224.760
Af: Cumulatief gedeclareerde termijnen	-276.141	-267.340
Totaal onderhanden projecten	-64.319	-42.580
Saldo onderhanden projecten > 0	101.657	127.614
Saldo onderhanden projecten < 0	-165.976	-170.194
Ontvangen voorschotten		
Totaal onderhanden projecten	-64.319	-42.580

In de post onderhanden projecten is een voorziening voor verliezen en risico's begrepen van € 12,3 miljoen (2019: € 5,3 miljoen).

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Algemeen

TNO maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die TNO blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Het betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen, alsmede valutatermijncontracten en renteswaps om toekomstige transacties, kasstromen en rente risico's af te dekken. TNO handelt niet in deze financiële instrumenten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet-nakomen door een tegenpartij van aan TNO verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Renterisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen en liquide middelen. Voor de liquide middelen geldt dat het renterisico het risico betreft dat de reële waarde van de toekomstige kasstromen van een financieel instrument fluctueert als gevolg van wijzigingen in markttrentetarieven. De huidige positie aan liquide middelen heeft geen vaste rente en om die reden loopt de organisatie hier een renterisico over.

Bij de leningen is bij voorkeur sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. Indien een lening geen vast rentepercentage heeft, dan heeft TNO als beleid om afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd.

Kredietrisico

TNO loopt kredietrisico uit hoofde van transacties. Dit risico heeft betrekking op het verlies dat kan ontstaan wanneer een wederpartij in gebreke blijft. Dit risico is beperkt door de veelheid en diversiteit van partijen waarop TNO vorderingen heeft. Een concentratie van kredietrisico is alleen aanwezig met betrekking tot de geografische spreiding van de uitstaande vorderingen, die in Nederland is geconcentreerd. TNO heeft haar risico gespreid over diverse banken.

Marktwaarde

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder verstrekte leningen, (overige) vorderingen, liquide middelen en crediteuren en overige te betalen posten, benadert de boekwaarde ervan. TNO heeft voor alle contracten individueel de herrekening gedaan van de koers op moment van afsluiten naar de balansdatum. In de toelichting is de afgedekte positie per balansdatum en per moment afsluiten (€ 5,2 miljoen vs € 5,3 miljoen) opgenomen.

Van de openstaande USD-termijncontracten bedraagt de marktwaarde € 3,1 miljoen en de contractwaarde € 3,1 miljoen (2019 resp. € 5,0 en € 5,0 miljoen). Ultimo 2020 zijn er geen GBP-termijncontracten (2019 marktwaarde € 0,2 en contractwaarde € 0,2 miljoen). Van de openstaande JPY-termijncontracten bedraagt de marktwaarde € 2,1 miljoen en de contractwaarde € 2,1 miljoen (2019 resp. € 8,7 en € 8,4 miljoen).

› **GECONSOLIDEERDE JAARREKENING**
TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS
PER 31 DECEMBER 2020

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen Per 31 december 2020 bedraagt het totaal aan 'operational lease' verplichtingen over de periode 2021 tot en met 2025 circa € 4,8 miljoen (2019: € 4,1 miljoen), waarvan in 2021 € 1,9 miljoen (2020: € 1,7 miljoen) vervalt en € 2,9 miljoen (2019: € 2,4 miljoen) vervalt tussen de 1 en 5 jaar. Het bedrag aan betaalde operational lease bedroeg in 2020 € 2,5 miljoen (2019: € 2,5 miljoen).

Het totaal aan huurverplichtingen bedraagt € 49,5 miljoen (2019: € 60,9 miljoen), waarvan € 11,5 miljoen (2019: € 12,8 miljoen) met een looptijd korter dan 1 jaar, € 29,3 miljoen (2019: € 37,1 miljoen) vervalt tussen 1 en 5 jaar en € 8,7 miljoen (2019: € 11,0 miljoen) vervalt na 5 jaar. Het bedrag aan betaalde huur bedroeg in 2020 € 13,3 miljoen (2019: € 14,2 miljoen).

Per 31 december 2020 bedraagt het totaal aan investeringsverplichtingen materiële vaste activa € 4,3 miljoen (2019: € 4,2 miljoen).

Het totaal aan afgegeven bankgaranties bedraagt € 0,2 miljoen (2019: € 0,3 miljoen). De totale kredietfaciliteit en bankgarantiefaciliteit bedragen respectievelijk € 13,3 miljoen (2019: € 13,3 miljoen) en € 11,0 miljoen (2019: € 11,0 miljoen).

Als overige zekerheden en bepalingen voor de totale kredietfaciliteit gelden:

- negatieve pledge/pari passu en cross default verklaring;
- compte joint en medeaansprakelijkheidsovereenkomst (CJMO) zekerheidstype: RC plus een partij.

Het totaal aan borgstellingen bedroeg ultimo 2020 nihil (2019: nihil).

TNO is betrokken bij een aantal geschillen en rechtsgedingen, welke samenhangen met de normale bedrijfsvoering. TNO verwacht niet dat de totale uit deze rechtsgedingen voortvloeiende verplichtingen van materiële betekenis zijn voor de financiële positie.

Voorzieningen zijn getroffen voor alle geschillen en rechtsgedingen op basis van de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIES- REKENING 2020

(in € x duizend)

12 OMZET

	2020	2019
Opbrengsten opdrachten	282.203	292.085
Rijksbijdrage	258.764	242.646
Totaal	540.967	534.731

In de omzet is begrepen de mutatie onderhanden projecten ad € 21,7 miljoen negatief (2019: € 3,2 miljoen negatief).

OPDRACHTEN

De specificatie van de opbrengsten opdrachten naar relevante categorieën luidt:

	2020	2019
Binnenland		
Overheid	112.233	101.990
Bedrijfsleven	88.406	91.638
Totaal Binnenland	200.639	193.628
Buitenland		
Internationale organisaties	26.655	26.978
Overige	54.909	71.479
Totaal Buitenland	81.564	98.457
Totaal	282.203	292.085

13 OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

	2020	2019
Resultaat op verkopen materiële vaste activa	117	3.008
Overige opbrengsten	12.383	16.192
Totaal	12.500	19.200

Onder de overige opbrengsten zijn onder meer begrepen de inkomsten uit licenties en octrooien, niet-projectgerelateerde opbrengsten en extern doorberekende kosten.

14 DIRECTE PROJECTKOSTEN

Onder directe projectkosten worden verstaan de materiële kosten (inclusief uitbestede werkzaamheden) die direct aan een project worden toegerekend.

15 PERSONELE LASTEN

	2020	2019
Lonen en salarissen	237.517	219.767
Pensioenlasten	28.315	26.249
Overige sociale lasten	33.063	32.144
Overige personeelslasten	58.696	62.896
Mutatie verplichting niet-opgenomen verlofdagen	797	772
Aanwending en vrijval voorzieningen:		
- sociale verplichtingen	-65	-121
- jubileum	-247	-141
- afvloeiingen	-903	-1.068
- reorganisaties	-1.549	-2.529
	355.624	337.969
Dotatie aan voorzieningen:		
- sociale verplichtingen	15	-
- jubileum	236	178
- reorganisaties	423	1.101
- afvloeiingen	159	922
Totaal	356.457	340.170

Het gemiddeld aantal Fte's in 2020 bedraagt 3.246 waarvan 9 buiten Nederland (2019: 3.081 waarvan 20 buiten Nederland).

De arbeidsbeloning inclusief pensioenpremies van de TNO Raad van Bestuur bedraagt € 0,8 miljoen (2019: € 0,7 miljoen).

De vergoeding van de leden van de TNO Raad van Toezicht bedraagt in totaal € 0,1 miljoen (2019: € 0,1 miljoen).

De beleidsdekkingsgraad (voortschrijdend 12-maand gemiddelde van de marktwaarde van de beleggingen uitgedrukt in een percentage van de voorziening pensioenverplichting volgens de grondslagen van DNB) van de Stichting Pensioenfonds TNO per 31 december 2020 is voornamelijk uitgekomen op 98,9%. Omdat de beleidsdekkingsgraad onder de 110% ligt (is de wettelijk vastgelegde ondergrens om te mogen indexeren), kan er geen indexatie worden toegekend. De gemiste indexatie over 2020 ad 1,12% wordt toegevoegd aan het totaal van gemiste indexaties. Het totaal van gemiste indexaties komt daarmee uit op 12,7%. De bestaande premieafspraken hadden betrekking op de periode 2016-2020. Voor de periode 2021-2025 moesten daarom in 2020 nieuwe afspraken worden gemaakt. Door de sterk gedaalde rente, alsmede door de lager vastgestelde te hanteren parameters gaat de premie fors stijgen of moet de opbouw worden verlaagd. Sociale partners hebben uiteindelijk de premie voor 2021 vastgesteld op 20,33% (was 18,2%). Hierbij is een opbouw van 1,46% mogelijk (was 1,75%).

16 AFSCHRIJVING MATERIËLE VASTE ACTIVA

	2020	2019
Afschrijving op:		
- gebouwen	3.185	2.365
- vaste technische installaties	11.774	8.766
- technische bedrijfsmiddelen	13.258	13.260
- inventaris	903	949
- niet aan bedrijfsuitoefening dienstbaar	944	883
	30.064	26.223
Boekverlies op activa	-	-
Vrijval uit:		
- egalisatierekening investeringsmiddelen	-2.556	-2.520
Totaal	27.508	23.703

17 OVERIGE BEDRIJFSLASTEN

	2020	2019
Huisvestingskosten	41.500	38.863
Materiaalkosten	3.276	2.742
Gebruik technische bedrijfsmiddelen	13.222	11.548
Algemene beheerskosten	16.108	22.863
Uitbestede werkzaamheden	11.609	11.315
Mutaties voorzieningen	2.753	2.136
Overige lasten	6.023	2.941
Verstreckte bijdragen	639	1.037
Totaal	95.130	93.445

18 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	2020	2019
Rentebaten	293	515
Rentelasten	-2.449	-938
Koersverschillen	-14	-126
Totaal	-2.170	-549

19 VENNOOTSCHAPSBELASTING

	2020	2019
Acute belastinglast		
Boekjaar	1.694	3.979
Vorig boekjaar	-5.087	-
Uitgestelde belastinglast		
Mutatie latente belastingvordering	445	-31
Totaal	-2.948	3.948

Bij aanvang van de winstbelastingplicht is de fiscale openingsbalans opgemaakt op basis van de geldende fiscale waarderingsgrondslagen. Voor het verschil tussen de waardering op de fiscale balans (fiscale boekwaarde) en de commerciële balans (commerciële boekwaarde) is een latente belastingvordering gevormd. De commerciële waardering is lager dan de fiscale waardering, waarmee er sprake is van een latente belastingvordering van € 4,7 miljoen (2019: € 5,1 miljoen). In 2020 is de fiscale openingsbalans definitief vastgesteld. De acute belastingbete van € 5,1 miljoen met betrekking tot de vorige boekjaren ziet toe op de additioneel geactiveerde activa en de daarover verantwoorde afschrijvingen, in de fiscale openingsbalans.

De aansluiting tussen het Nederlandse nominale belastingtarief en de effectieve belastingdruk is als volgt:

	2020	2019
Nominaal belastingtarief in Nederland	25,0%	25,0%
Fiscaal niet-afrekbare posten en aanpassingen vorige boekjaren	-52,9%	0,2%
Effectieve belastingdruk	-27,9%	25,2%

20 RESULTAAT DEELNEMINGEN

	2020	2019
Deelnemingen:		
- Niet-geconsolideerde deelnemingen	52.014	3.636
- Verkoop deelnemingen	15	-
Totaal	52.029	3.636

Op deelnemingen is een resultaat gerealiseerd van € 52,0 miljoen. Hierin is een bijzonder incidenteel verkoopresultaat begrepen van € 51,4 miljoen, gerealiseerd met de succesvolle verkoop van enkele bedrijven in de 45%-deelneming First Dutch Innovations.

21 HONORARIA VAN DE ACCOUNTANT

De volgende honoraria van Ernst & Young zijn ten laste gebracht van de Organisatie TNO, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a van het Burgerlijk Wetboek.

	2020	2019
Onderzoek van de jaarrekening	237	240
Andere controleopdrachten	422	247
Totaal	659	487

22 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van belang zijn om hier te vermelden

BALANS VAN DE ORGANISATIE TNO PER 31 DECEMBER 2020

(in € x duizend)

na resultaatbestemming

		31-12-2020	31-12-2019
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	3.411	3.882
Materiële vaste activa	2	202.059	189.526
Financiële vaste activa	3	135.965	86.638
		341.435	280.046
Viottende activa			
Vorraden		319	495
Vorderingen	4	43.871	49.008
Liquide middelen		226.004	168.062
		270.194	217.565
Totaal		611.629	497.611
Eigen vermogen			
Algemene reserve		272.978	220.807
Wettelijke reserve		17.993	15.399
Bestemmingsreserves		37.886	27.096
	5	328.857	263.302
Voorzienen	6	13.697	13.375
Langlopende schulden	7	18.794	21.267
Kortlopende schulden	8	250.281	199.667
Totaal		611.629	497.611

WINST-EN-VERLIES- REKENING 2020 VAN DE ORGANISATIE TNO

(in € x duizend)

			2020	2019
Omzet opdrachten binnen- en buitenland		169.060	189.937	
Omzet opdrachten overheid		112.233	101.990	
Marktomzet			281.293	291.927
Rijksbijdrage			258.764	242.646
Omzet	9		540.057	534.573
Overige bedrijfsopbrengsten			12.355	18.507
Bedrijfsopbrengsten			552.412	553.080
Directe projectkosten		-60.689	-80.226	
Personele lasten	10	-356.121	-339.818	
Afschrijving immateriële vaste activa		-471	-470	
Afschrijving materiële vaste activa		-22.478	-21.637	
Bijzondere waardeverminderingen materiële vaste activa		-4.746	-1.694	
Overige bedrijfslasten		-94.769	-92.931	
Bedrijfslasten			-539.274	-536.776
Bedrijfsresultaat			13.138	16.304
Financiële baten en lasten	11		-1.701	-31
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen			11.437	16.273
Vennootschapsbelasting	12		2.995	-3.847
Resultaat deelnemingen			51.123	2.954
Nettoresultaat			65.555	15.380

KASSTROOMOVERZICHT 2020 VAN DE ORGANISATIE TNO

(in € x duizend)

		2020	2019
Bedrijfsresultaat	13.138		16.304
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	471		470
Afschrijvingen op materiële vaste activa	27.224		23.331
Boekresultaat afstoting vaste activa	2.687		-3.008
Mutatie voorzieningen	322		477
Mutatie werkkapitaal, exclusief liquide middelen	57.141		4.001
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	100.983		41.575
Ontvangen interest	341		465
Betaalde interest	-1.867		-614
Vennootschapsbelasting	3.087		-2.516
Kasstroom uit operationele activiteiten		102.544	38.910
Investeringen in materiële vaste activa	-47.686		-41.861
Investeringen in financiële vaste activa	-157		-165
Desinvesteringen materiële vaste activa	1.306		7.703
Ontvangen aflossingen	1.508		1.609
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-45.029	-32.714
Opgenomen leningen	1.318		971
Aflossingen op leningen	-877		-255
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		441	716
Kasstroom boekjaar		57.956	6.912
Liquide middelen per 1 januari		168.062	161.146
Kasstroom boekjaar		57.956	6.912
Koersverschillen		-14	4
Liquide middelen per 31 december		226.004	168.062

GRONDSLAGEN

Algemeen

Voor de grondslagen van waardering en resultaatbepaling wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening. Dit geldt eveneens voor de overige toelichtingen voor zover deze niet hierna zijn opgenomen. Met de jaarrekening van de Organisatie TNO wordt de enkelvoudige jaarrekening bedoeld.

TOELICHTING OP DE BALANS VAN DE ORGANISATIE TNO PER 31 DECEMBER 2020

(in € x duizend)

1 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Verloop van de immateriële vaste activa in 2020:

	Goodwill	Software	Totaal
Stand per 31-12-2019			
Verkrijgingsprijs	4.705	-	4.705
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-823	-	-823
Boekwaarde	3.882	-	3.882
Mutatie boekwaarde			
Afschrijvingen	-471	-	-471
	-471	-	-471
Stand per 31-12-2020			
Verkrijgingsprijs	4.705	-	4.705
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-1.294	-	-1.294
Boekwaarde	3.411	-	3.411

Op 1 april 2018 heeft TNO de energieactiviteiten van de Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland (NRG) overgenomen voor een koopprijs van € 9,9 miljoen en € 2,5 miljoen voor het werkkapitaal. Op 1 oktober 2018 zijn de activiteiten van de unit Energy Engineering & Environment teruggedaan van TNO naar NRG. De hiermee gemoeide prijs bedroeg € 1,0 miljoen en € 0,9 miljoen voor het werkkapitaal.

De overname is gewaardeerd volgens de purchase accounting methode. De reële waarde van de per saldo overgenomen activa en passiva bedroeg € 4,2 miljoen, exclusief werkkapitaal. Het bedrag aan goodwill is € 4,7 miljoen en zal over een periode van 10 jaar worden afgeschreven.

De boekwaarde van het overgenomen werkkapitaal stemt overeen met de reële waarde. Per 31 december 2020 was er geen aanleiding voor de toepassing van een bijzondere waardevermindering.

2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

Verloop van de materiële vaste activa in 2020:

	Terreinen en gebouwen	Vaste technische installaties	Technische bedrijfs- middelen	Inventaris	Activa in aanbouw en ontwik- keling	Niet aan bedrijfs- uitoefening dienstbaar	Totaal
Stand per 31-12-2019							
Verkrijgingsprijs	139.666	140.453	132.099	9.655	24.196	31.135	477.204
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-86.080	-81.199	-93.381	-4.383	-	-22.635	-287.678
Boekwaarde	53.586	59.254	38.718	5.272	24.196	8.500	189.526
Mutatie boekwaarde							
Investeringen	-	133	10.548	571	-	389	11.641
Desinvesteringen	-399	-761	-29	-	-	-	-1.189
Bijzondere waardeverminderingen	-1.198	-2.871	-677	-	-	-	-4.746
Afschrijvingen	-1.987	-8.903	-12.298	-902	-	-944	-25.034
Activa in aanbouw en ontwikkeling activering boekjaar	-	5.743	4.028	80	-9.851	-	-
Desinvestering activa in aanbouw	-	-	-	-	-2.804	-	-2.804
Activa in aanbouw investeringen nieuw 2020	-	-	-	-	34.665	-	34.665
	-3.584	-6.659	1.572	-251	22.010	-555	12.533
Stand per 31-12-2020							
Verkrijgingsprijs	137.771	143.426	135.384	10.169	46.206	31.524	504.480
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-87.769	-90.831	-95.094	-5.148	-	-23.579	-302.421
Boekwaarde	50.002	52.595	40.290	5.021	46.206	7.945	202.059

In de in de winst-en-verliesrekening gepresenteerde post 'afschrijving materiële vaste activa' is mede begrepen de vrijval uit de egalisatierekening investeringsmiddelen. In de boekwaarde van de materiële vaste activa per 31 december 2020 zijn begrepen terreinen, gebouwen en vaste technische installaties voor € 19,3 miljoen (2019: € 23,4 miljoen), waarvan TNO uitsluitend het economisch eigendom heeft. Dit betreft investeringen in huurpanden.

3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Groepsmaatschappijen	Deelnemingen	Leningen	Latente belastingvordering	Totaal
	Aandeel in vermogen	Aandeel in vermogen			
Stand per 31-12-2019	56.852	-	24.641	5.145	86.638
Mutaties:					
Investerings en verstrekte leningen	-	-	157	-	157
Desinvesteringen en afgeloste leningen	-	-	-1.508	-	-1.508
Resultaat deelnemingen	51.123	-	-	-	51.123
Mutatie latente belastingvordering	-	-	-	-445	-445
Stand per 31-12-2020	107.975	-	23.290	4.700	135.965

Van de post leningen betreft € 22,7 miljoen leningen aan groepsmaatschappijen (2019: € 23,6 miljoen).

Van de leningen heeft € 21,8 miljoen een looptijd langer dan een jaar (2019: € 23,0 miljoen).

LATENTE BELASTINGVORDERING

	2020	2019
Stand per 1 januari	5.145	5.114
Fiscaal afwijkende waardering materiële vaste activa mutatie	-445	31
Stand per 31 december	4.700	5.145

De latente belastingvordering wordt gewaardeerd op contante waarde. Bij de contante waardeberekening wordt een rentepercentage gehanteerd van 1,5%. De nominale waarde van de latente belastingvordering bedraagt € 9,6 miljoen (2019: € 11,2 miljoen).

De contante waarde van de latente nominale belastingvordering bedraagt € 7,9 miljoen (2019: € 8,6 miljoen).

Van de latente belastingvordering heeft € 4,4 miljoen een ouderdom van langer dan 1 jaar (2019: € 4,6 miljoen).

Door het ontbreken van een winstdoelstelling en onvoldoende zekerheid, in combinatie met de deels zeer lange doorlooptijden, kunnen niet alle belastingposities gerealiseerd worden.

De waardering van de actieve belastinglatentie per 31 december 2020 is geëvalueerd en is bepaald op € 4,7 miljoen (2019: € 5,1 miljoen). De latentie is gevormd vanwege fiscaal afwijkende waardering van activa en passiva.

4 VORDERINGEN

	31-12-2020	31-12-2019
Vorderingen inzake opdrachten	32.389	39.910
Vorderingen op groepsmaatschappijen	1.363	584
Vorderingen op deelnemingen	-	300
Overige vorderingen	2.045	1.319
Overlopende activa	8.074	6.895
Totaal	43.871	49.008

Van de vorderingen heeft € 0,7 miljoen een looptijd langer dan een jaar (2019: € 1,5 miljoen). De volledige overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar.

5 VERMOGEN

De post eigen vermogen is toegelicht bij de post eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening.

6 VOORZIENINGEN

	Stand per 31-12-2019	Onttrokken in 2020	Toegevoegd in 2020	Vrijval in 2020	Stand per 31-12-2020
Sociale verplichtingen	442	65	15	-	392
Jubileumvoorziening	2.990	247	236	-	2.979
Claims	800	-	115	-	915
Reorganisaties	1.466	1.504	423	45	340
Afvloeiingen	882	903	159	-	138
Overige	6.795	862	3.043	43	8.933
Totaal	13.375	3.581	3.991	88	13.697

In de overige voorzieningen is een bedrag van € 8,9 miljoen begrepen voor verlieslatende contracten (2019: € 6,8 miljoen). Van de voorzieningen heeft circa € 9,6 miljoen een langlopend karakter (2019: € 5,8 miljoen).

7 LANGLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2020	31-12-2019
Egalisatierekening investeringsmiddelen	12.735	14.650
Overige leningen	6.263	6.803
Contante-waardecorrectie renteloze leningen	-204	-186
Totaal	18.794	21.267

Van de egalisatierekening investeringsmiddelen heeft € 2,5 miljoen een looptijd korter dan een jaar (2019: € 2,5 miljoen) en € 5,1 miljoen een looptijd langer dan 5 jaar (2019: € 5,2 miljoen). Er zijn geen zekerheden gesteld. De overige leningen zijn rentevrij. Van de overige leningen heeft € 3,3 miljoen een looptijd langer dan 1 jaar en korter dan 5 jaar (2019: € 3,3 miljoen). Het resterende deel van de overige leningen van € 2,8 miljoen heeft een looptijd van langer dan 5 jaar (2019: € 3,3 miljoen).

8 KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2020	31-12-2019
Crediteuren	7.649	11.518
Schulden groepsmaatschappijen	79	113
Belastingen en premies sociale verzekeringen	21.691	22.059
Verplichtingen vakantiegeld	9.137	8.513
Verplichtingen niet-opgenomen verlofdagen	16.269	15.472
Overige schulden	48.022	31.658
Overlopende passiva	36.727	29.077
Overlopende rijksbijdrage	46.430	38.719
Onderhanden projecten	64.277	42.538
Totaal	250.281	199.667

Van de overige schulden heeft € 5,4 miljoen een looptijd langer dan 1 jaar (2019: 3,2 miljoen).

Deze kortlopende schulden zijn niet rentedragend. De overlopende passiva betreffen in belangrijke mate ontvangen voorschotten in het kader van specifieke onderzoeksprojecten. Van de overlopende passiva heeft € 0,5 miljoen een looptijd langer dan een jaar (2019: € 3,8 miljoen).

TNO kan de betaalde btw voor wat betreft de niet-economische activiteiten niet terugvorderen en hanteert hierbij de pre pro rata-methode. Aan de toepassing hiervan zijn schattingselementen verbonden.

ONDERHANDEN PROJECTEN

	31-12-2020	31-12-2019
Cumulatieve kosten verminderd met voorzieningen voor verliezen en risico's	211.822	224.760
Af: Cumulatief gedeclareerde termijnen	-276.099	-267.298
Totaal onderhanden projecten	-64.277	-42.538
Saldo onderhanden projecten > 0	101.657	127.614
Saldo onderhanden projecten < 0	-165.934	-170.152
Ontvangen voorschotten	-	-
Totaal onderhanden projecten	-64.277	-42.538

TOELICHTING OP DE WINST-EN-VERLIES- REKENING VAN DE ORGANISATIE TNO 2020

(in € x duizend)

9 OMZET

	2020	2019
Opdrachten bedrijfsleven binnenland	87.496	91.481
Opdrachten internationale organisaties	26.655	26.977
Opdrachten overig buitenland	54.909	71.479
Totaal buitenland	81.564	98.456
Opdrachten overheid	112.233	101.990
Marktomzet	281.293	291.927
Rijksbijdrage	258.764	242.646
Totaal	540.057	534.573

In de omzet is begrepen de mutatie onderhanden projecten ad € 21,7 miljoen negatief (2019: € 3,1 miljoen negatief). TNO voert op projectniveau een gescheiden boekhouding voor de omzet uit economische en niet-economische activiteiten.

10 PERSONELE LASTEN

	2020	2019
Lonen en salarissen	237.244	219.528
Pensioenlasten	28.315	26.249
Overige sociale lasten	33.020	32.079
Overige personeelslasten	58.676	62.848
Mutatie verplichting niet-opgenomen verlofdagen	797	772
Mutaties voorzieningen	-1.931	-1.658
Totaal	356.121	339.818

Het gemiddeld aantal fte's voor 2020 bedraagt 3.243, waarvan 6 buiten Nederland (2019: 3.079, waarvan 18 buiten Nederland). De arbeidsbeloning inclusief pensioenpremies van de TNO Raad van Bestuur bedraagt € 0,8 miljoen (2019: € 0,7 miljoen). De vergoeding van de leden van de TNO Raad van Toezicht bedraagt in totaal € 0,1 miljoen euro (2019: € 0,1 miljoen).

11 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	2020	2019
Rentebaten	341	599
Rentelasten	-2.028	-634
Koersverschillen	-14	4
Totaal	-1.701	-31

12 VENNOOTSCHAPSBELASTING

	2020	2019
Acute belastinglast		
Boekjaar	1.647	3.878
Vorig boekjaar	-5.087	-
Uitgestelde belastinglast		
Mutatie latente belastingvordering	445	-31
Totaal	-2.995	3.847

Bij aanvang van de winstbelastingplicht is de fiscale openingsbalans opgemaakt op basis van de geldende fiscale waarderingsgrondslagen. Voor het verschil tussen de waardering op de fiscale balans (fiscale boekwaarde) en de commerciële balans (commerciële boekwaarde) is een latente belastingvordering gevormd. De commerciële waardering is lager dan de fiscale waardering, waarmee sprake is van een latente belastingvordering van € 4,7 miljoen (2019: € 5,1 miljoen). In 2020 is de fiscale openingsbalans definitief vastgesteld. De acute belastingbete van € 5,1 miljoen met betrekking tot de vorige boekjaren ziet toe op de additioneel geactiveerde activa en de daarover verantwoorde afschrijvingen, in de fiscale openingsbalans.

De aansluiting tussen het Nederlandse nominale belastingtarief en de effectieve belastingdruk is als volgt:

	2020	2019
Nominaal belastingtarief in Nederland	25,0%	25,0%
Fiscaal niet-afrekbare posten en aanpassingen vorige boekjaren	-51,2%	-1,4%
Effectieve belastingdruk	-26,2%	23,6%

Het fiscale resultaat over 2020 bedraagt € 6,6 miljoen. Dit fiscale resultaat resulteert in een acute belastinglast van € 1,6 miljoen (zijnde 25%).

13 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van belang zijn om hier te vermelden.

WNT-VERANTWOORDING 2020 ORGANISATIE TNO

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Organisatie TNO van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2020 voor de Organisatie TNO is € 201.000,00. Dit is vastgesteld op basis van de Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT, ingegaan op 1 januari 2015.

Het weergegeven toepasselijk WNT maximum per persoon of per functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het algemene WNT maximum.

BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN

1. Leidinggevende topfunctionarissen

Bedragen x € 1	Drs. P de Krom	Mr. drs. F. Marring	Ir. M.G.L.H. Tossings	Prof. dr. P.J. Werkhoven
Functiegegevens	Lid Raad van Bestuur (Voorzitter)	Lid Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	189.116,43	198.018,79	188.951,72	188.959,04
Beloningen betaalbaar op termijn	11.796,60	11.796,60	11.796,60	11.796,60

Subtotaal	200.913,03	209.815,39	200.748,32	200.755,64
------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000,00	201.000,00	201.000,00	201.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t

Bezoldiging 2020	200.913,03	209.815,39	200.748,32	200.755,64
-------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Reden waarom overschrijding al dan niet is toegestaan		1		
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t

1. Valt vanwege indiensttreding vóór 1 januari 2015 onder het overgangsrecht conform artikel 7.3 jo. 7.3a van de WNT. Hierdoor is de afbouw van het bezoldigingsmaximum 4 jaar na de, per 1 januari 2015 in werking getreden Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT ingegaan, derhalve per 1 januari 2019. De bezoldigingsafspraken voor mevrouw Marring dateren van voor de inwerkingtreding van de WNT II. Voor mevrouw Marring is sprake van overgangsrecht fase B. 2019 was het eerste jaar van afbouw, waarbij voor het bepalen van de afbouw in 2019 gebruik is gemaakt van artikel 11a van de Beleidsregels 2020 WNT.
2. De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn ingegaan met ingang van 1 januari 2018).

GEGEVENS 2019

Bedragen x € 1	Drs. P de Krom	Mr. drs. F. Marring	Ir. M.G.L.H. Tossings	Prof. dr. P.J. Werkhoven
Functiegegevens	Lid Raad van Bestuur (Voorzitter)	Lid Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur	Lid Raad van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	15/3 - 31/12	1/5 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	179.915,68	202.804,01	136.472,34	113.915,60
Beloningen betaalbaar op termijn	11.419,08	11.419,08	9.062,76	7.612,72

Totaal bezoldiging 2019	191.334,76	214.223,09	145.535,10	121.528,32
--------------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	194.000,00	194.000,00	155.200,00	130.219,18
--	------------	------------	------------	------------

Bezoldiging	191.334,76	214.223,09	145.535,10	121.528,32
--------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Toeziethoudende topfunctionarissen (1)

Bedragen x € 1	Mr. P.G. de Vries	Ir. I.H.J. Vanden Berghe	Drs. J.D. Lamse-Minderhoud RA	Prof. dr. ir. P.P.C.C. Verbeek	Dr. ir. P.J.M. van Laarhoven	Prof. dr. ir. drs. H. Bijl
Functiegegevens	Lid Raad van Toezicht (Voorzitter)	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling 2020	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12

Bezoldiging

Bezoldiging	28.140,00	18.096,00	18.096,00	18.096,00	18.096,00	18.096,00
-------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	30.150,00	20.100,00	20.100,00	20.100,00	20.100,00	20.100,00
---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
--	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Totaal bezoldiging 2020	28.140,00	18.096,00	18.096,00	18.096,00	18.096,00	18.096,00
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
--	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
---	--------	--------	--------	--------	--------	--------

GEGEVENS 2019

Bedragen x € 1

Functiegegevens	Lid Raad van Toezicht (Voorzitter)	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht	Lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling 2019	1/7 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12

Bezoldiging

Totaal bezoldiging 2019	13.548,00	17.388,00	17.388,00	17.388,00	17.388,00	17.388,00
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	14.669,59	19.400,00	19.400,00	19.400,00	19.400,00	19.400,00

Toezichthoudende topfunctionarissen (2)

Bedragen x € 1	Ir. L. Verheij van Wijk
Functiegegevens	Lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling 2020	1/1 - 31/12

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	18.096,00
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	20.100,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t

Totaal bezoldiging 2020	18.096,00
--------------------------------	------------------

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

GEGEVENS 2019

Bedragen x € 1

Functiegegevens	Lid Raad van Toezicht
Aanvang en einde functievervulling 2019	1/10 - 31/12

Bezoldiging

Totaal bezoldiging 2019	4.347,00
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	4.889,86

2. BEZOLDING NIET-TOPFUNCTIONARISSEN Op deze functionarissen is het bezoldigingsmaximum niet van toepassing. Er geldt alleen een publicatieplicht.

Bedragen x € 1

Functiegegevens	Directeur	Directeur	Senior Scientist
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	0,05

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	210.788,35	198.268,08	10.538,40
Beloningen betaalbaar op termijn	11.796,60	11.796,60	589,92

Totaal bezoldiging 2020	222.584,95	210.064,68	11.128,32
--------------------------------	-------------------	-------------------	------------------

Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	201.000,00	201.000,00	10.050,00
Verplichte motivering van de overschrijding van het individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	a	a	a

a. De WNT is op deze functionarissen niet van toepassing. Er geldt alleen een publicatieplicht. De motivatie voor de overschrijding van het drempelbedrag bezoldiging zijn beloningsafspraken die bij de aanstelling van de functionarissen zijn gemaakt.

GEGEVENS 2019

Bedragen x € 1

Functiegegevens	Directeur	Directeur	Senior Scientist
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1-1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,00	0,05

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	205.172,63	179.018,02	10.538,24
Beloningen betaalbaar op termijn	11.419,08	11.419,08	570,96

Totaal bezoldiging 2019	216.591,71	190.437,10	11.109,20
--------------------------------	-------------------	-------------------	------------------

GEGEVENS DEELNEMINGEN

TNO NEEMT ULTIMO 2020 ONMIDDELIJK DEEL IN DE VOLGENDE VENNOOTSCHAPPEN

Naam	Zetel	%
TNO International Holding BV	Delft	100%
– TNO Japan K.K. / TNO Japan Co. Ltd	Yokohama	100%
– TNO Singapore CLG LTD	Singapore	100%
TNO Affiliates Holding BV	Delft	100%
– TNO Heimolen BV	Bergen op Zoom	100%
– TNO Powertrain Test Services BV	Delft	100%
– Sunlab BV	Petten	100%
– ECN-Ambigo BV	Petten	100%
TNO Tech Transfer Holding BV	Delft	100%
– Relement BV	Delft	88%

DE VOLGENDE ONDERNEMINGEN WORDEN NIET GECONSOLIDEERD

Naam	Zetel	%
MILENA-OLGA Joint Innovation BV	Amsterdam	50%
Warmtebron LEAN BV	Schiedam	3%
Eindhoven Engine BV	Eindhoven	33%
Nearfield Instruments BV	Delft	17%
Keiron Printing Technologies BV	Eindhoven	15%
Carbyon Holding BV	Eindhoven	16%
Orange Quantum Systems Holding BV	Delft	20%
Torwash BV	Burgerbrug (Gem. Schagen)	25%
Studio Automated Holding BV	Amsterdam	25%
Cellcius BV	Breda	18%
RetinaScope BV	Naarden	20%
SHIFT Invest III Cooperatief UA	Amsterdam	0%
Pharmaprint BV	Utrecht	20%
Lion Volt BV	Eindhoven	81%
Innovation Industries Fund II Cooperatief UA	Amsterdam	0%
Bibo Innovations BV	Maastricht	32%
Tiledmedia BV	Rotterdam	7%
Innovation Industries Fund Coöperatief UA	Enschede	2%
Solar Visuals BV	Alkmaar	32%
LeydenJar Technologies BV	Oegstgeest	5%
Blue Hart Energy BV	Alkmaar	10%
TBQ BV	Delft	25%
Gexcon Netherlands BV	Utrechtse Heuvelrug	30%

DE VOLGENDE ONDERNEMINGEN WORDEN NIET GECONSOLIDEERD

Naam	Zetel	%
Sightlabs BV	Amsterdam	20%
First Dutch Innovations BV	Delft	45%
Solaroad BV	Delft	40%
SALDTech BV	's-Gravenhage	30%
TrustTester Solutions BV	Naarden	25%
CollaneX Therapeutics BV	Voorhout	20%
Delta Diagnostics BV	Rotterdam	20%
Valley Optics Holding BV	Delft	17%
SHM Next BV	's-Gravenhage	20%
AMSYSTEMS BV	Eindhoven	25%

Delft, 17 maart 2021

OVERIGE GEGEVENS

RESULTAATBESTEMMING

De Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bepaalt in artikel 4: Reserves worden gevormd bij de bestemming van het resultaat. Bij de bestemming van het resultaat kunnen tevens bestemmingsreserves worden gevormd dan wel bestaande bestemmingsreserves gemuteerd. De mutaties kunnen toevoegingen of onttrekkingen zijn. Zo kan bij resultaatbestemming door toevoeging een bestemmingsreserve worden gevormd voor toekomstige uitgaven of lasten.

De vorming van de bestemmingsreserves moet geschieden op basis van concrete beleidsplannen en concrete financieringsplannen. Daarnaast kan er sprake zijn van onttrekkingen, omdat bijvoorbeeld in het verslagjaar uitgaven hebben plaatsgevonden, waarvoor de bestemmingsreserves oorspronkelijk waren gevormd. Voor zover uitgaven het karakter hebben van kosten die alleen betrekking hebben op het desbetreffende verslagjaar worden deze verwerkt ten laste van de resultatenrekening van dat jaar. Ingeval uitgaven het karakter hebben van investeringen in kennisontwikkeling vindt activering op de balans plaats van deze uitgaven.

De aan deze investering gerelateerde afschrijvingskosten worden vervolgens stelselmatig ten laste van de resultatenrekening gebracht. Voor hetzelfde bedrag aan vorengenoemde afschrijvingskosten dan wel uitgaven die als kosten in het verslagjaar worden aangemerkt, vindt bij de bestemming van het resultaat onttrekking uit de bestemmingsreserves plaats.

Aan: de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur van de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek TNO

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek TNO (hierna: TNO) te Delft gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van TNO per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de aanvullende brief d.d. 21 april 2004 met kenmerk OWB/FO/2004/8195 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2020;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2020; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol TNO en de regeling controleprotocol WNT 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van TNO zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag 2020 'Innovation for life';
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720 en het Accountantsprotocol TNO. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag 2020 en de overige gegevens in overeenstemming met de Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Richtlijnen Financiële Verslaggeving TNO van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de aanvullende brief d.d. 21 april 2004 met kenmerk OWB/FO/2004/8195 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT). In dit kader is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Raad van Bestuur afwegen of TNO in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de Raad van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Raad van Bestuur het voornemen heeft om TNO te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De Raad van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of TNO haar bedrijfs-

activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van TNO.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controle-opdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele

oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol TNO, de Regeling controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van TNO;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door de Raad van Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of TNO haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen.

Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 17 maart 2021

EY Accountants LLP

Namens deze

w.g. drs. M. Verschoor RA

› COLOFON

› Wilt u meer weten over TNO of heeft u vragen naar aanleiding van dit verslag of heeft u ideeën? Stuur dan uw reactie naar info@tno.nl

REDACTIE EN PRODUCTIE
Marketing & Communications

TEKST
TNO

CONCEPT EN REALISATIE
CF Report, Amsterdam

©TNO, 17 maart 2021

› TNO.NL

TNO innovation
for life